

hoče Milovan, čim zvečer kapela (trepeček, neka sijajna zvezda) zasije, počakati na rtu Stinivu. Iz luke poleg vrta ji bode zublja pot ravnala. Tam je čaka Milovan. Zvečer je prišla devotka na pusti rt in gledala, kdaj se belo jadro pokaže. Tedaj pa nastane nevihta, v svetlem blisku se pokaže belo jadro, a zopet izgine. Ko se je nevihta polegla, tedaj je šla Zorka iz svojega zaklonišča k obali. Naenkrat se na otoku pokaže zublja. Devotka tone s pogledom po morju, se li pokaže jadro. Zublja se vedno jače kresi, dekle pa drhti od vroče žeje, in ko zublja najjače zasije, se vrže deklica prekrižavši se v morje. Medtem pa, ko je telo plavalo po morju, se je plazil po klancih s plamom mržnje brat Mijo, ki ni znal zaceliti rane z melemom oprosta. — Moramo si tu najbrže misliti, da je ubiti brat se prikazal z zubljo ter jo izvabil ž njim v morje, da je utonila. V petem spevu nam riše pesnik zopet brez vsake zveze s prejšnjimi dogodki ljubavno noč Zorke in Milovana; ta pravi svoji ljubovnici, da ni sile niti udesa, ki bi bil sposoben ugrabiti Zorko iz njegovega naročja. Vse bode konec vzelo, ne pa njijina ljubezen. — Človek bi mislil, da so to le lepe sanje, toda na koncu zopet hiti Zorka — ali se je iz morskega groba rešila? — o polnoči na domenek. Sedaj pa zublja vedno bolj in bolj ugasuje in deklica onemore ter se ji pri tem grozne slutnje vzbujajo. Naposled vzdigne utrujeno čelo in v glavo ji šine grozna istina — kakšna! „Brate, brate, jaz ti praščam, brate, Milovane . . . moje solnce žarko“. Potem se skloni pod morje in izvrlj glave se ji izvine srebrn kolut — venčan venec ji povije morje. — Slednjič prihajata še enkrat o. Marko in brat Milovan h grobu, na katerega spomeniku se bleščita v zlatih črkah besedi: Zorka Dragičeva. — Poslednji del je tako tajinstven, da pri najboljši volji ni mogoče popolnoma umeti pesnikovih misli. Hrvaška kritika je odklonila ta dopolnek in to sodbo podpisujemo tudi mi.

R. Perušek.

Emanuel šl. z Lešehradu: Průseky. Kritických skizz řada II. Praha 1903. Ed. Weinfurter založil. Strani 92.

Knjižica je nadaljevanje že lani omenjenih „Idej in profilov“, v kateri je govoril o modernih težnjah v literaturi ter o upodablajoči umetnosti XIX. stoletja. „Průseky“ so zbirka eséjev. Enajst jih je: o Maksu Klingerju, o Calderonu in njegovi dobi, o francoskih prozaikih, o Juliju Zeyerju, o najnovejših strujah češke poezije, o nekaterih tipih modernega pesništva, o Manesu in njega pomenu v češki upodablajoči umetnosti, o čeških modernih kritikih itd. Knjižica govori o velikih duhovih z velikimi besedami, ki pa vkljub svoji pošastni ogromnosti ne izražajo nobene prave ocene.

A. D—a.

Triintrideset mešanih in moških zborov. Uredil Matej Hubad. Izdala in založila „Glasbena Matica“ 1903. V tej izdaji je zbranih nekaj po raznih slovenskih in drugih slovanskih starejših in novejših publikacijah raztresenih, deloma neznanih, deloma že pozabljenih, deloma samo še v tradiciji nekaterih pevskih društev živečih mešanih in moških zborov, dodanih pa je tudi manjše število izvornih, še ne objavljenih skladb. Med zadnje imenovanimi zavzemajo pač prvo mesto Lajovičevi zbori, v pravem zmislu moderne skladbe, ki nam res kaj novega pripovedujejo. Sicer se pri proizvodih tega zelo nadarjenega in muzikalno izobraženega skladatelja navadno spominjam duhovitega

Schumannovega izreka: *Es ist mit der Musik wie mit dem Schachspiel. Die Königin (Melodie) hat die höchste Gewalt, aber den Ausschlag gibt immer der König (Harmonie).* V zmislu teh besed se mi zdi Lajovičeva muzika prava kraljeva muzika. Pri njem prevladuje bogata, bujno opremljena harmonija. To so vam tisočvrstne zanimive poteze, o katerih se dosedanjim muzikalnim šahistom našim še sanjalo ni. Nasproti se mi je zdel v invenciji interesantnih melodičnih misli manj srečen, pogrešal sem tuptam one bujno cvetoče melodike, ki raste iz sočnatih tal velikih izvirnih talentov. V tukaj objavljenih zborih (glej n. pr. pesem „Bolest kovač“ ali pa čutapolno „Večerno pesem“) koketuje prav intimno z našo mogočno kraljico in — moram reči — v moje osebno veselje. Par krepkih potez — in prav gorke, karakteristične melodične črte so nastale, kakor n. pr. v dražestni „Napitnici“, za katero ga smemo zavidati. Da bolj instrumentalno mišljeni tok-melodije tem zborom ni v kvar, je dokazalo proizvajanje v zadnjem Matičnem koncertu, pri katerem pa je seveda mojstrsko naštudiranje pod Hubadovim vodstvom pokrilo marsikatero brezdvomne tehnične težave. Žal mi je, da se s temi zanimivimi skladbami z ozirom na prostor in na obilost vsebine te zbirke ne morem baviti temeljito. Samo še eno opazko: Zakaj komponira Lajovic izključno nemške tekste? To se mi zdi neutemeljeno, osobito sedaj, ko imamo moderne lirike, kakor Zupančiča, Ketteja, Aleksandrova i. dr., ki bi bili zmožni vplivati tudi na narodni značaj skladateljeve muze. Ali pa so morda še vse te skladbe Lajovičeve sadovi konservatorijske dobe?

Druge tukaj zbrane kompozicije večinoma ne dosejajo stopnje umetniške vrednosti, na kateri stoje Lajovičevi proizvodi. Vendar so to večidel formalno nedotakljivi, harmonično korektni melodijozni zbori, ki jih bodo naša pevska društva pozdravljala z veseljem. Največji prostor je odkazan Mokranjčevim harmonizacijam srbskih narodnih pesmi, ki se predstavljajo žalibog v obliki potpurijev, kar vsaj meni ni simpatično. Ne glede na to, da pogrešamo pri takih „šopkih“ sleherne celotne forme, ima od raznih slučajev odvisno sestavljanje jako različno ubranih pesmi nekaj neumetniškega na sebi. V posameznem je tu skrita marsikatera fino harmonizirana, s kontrapunktnim okrasom oživiljena vijolica, ki bode svoj duh žrtvovala težjim, surovejšim vonjavam drugih cvetic teh „šopkov“. Vendar se prezentirajo te harmonizacije kot prav hvaležen koncertni material. Med zelo priljubljene zборе spada Križkovskega „Utopljenka“, kateri se pridružujeta od neslovenskih skladb Kjujevi „Dve roži“ in ruska narodna, ki jo je harmoniziral Lidow. Naša „Meglica“ pa po Devovi harmonizaciji ni pridobila. Par nelepil, prisiljenih zvez harmonij (na pr. od 2. do 3. takta) in nečisto pomikanje glasov (na pr. od 3. do 4. takta in od 5. do 6. takta med sopranom in altom) se bode pri izvajanju neprijetno občutilo. Razpoloženju teksta primerna, slikovita pesnica je našega Schuberta (drja. B. Ipavca) „Leži polje ravno“. Nivoa vsakdanjosti ne presegajo Nedvčdova „Gospodov dan“ in „Prešernu“ ter Hajdrihova „Hercegovska“ (v 29. taktu se oglašča popolni sklep za 2 takta prepozno, ker pripravlja že 27. takt neizogibno kadenco s kvartsekst-akordom v 28. taktu, in ves feroce con ira ne more pomagati čez brutalni polsklep na str. 51. od 5. do 6. takta, to že radi sprednje kadence). Prav problematične vrednosti sta tudi istega skladatelja „V sladkih sanjah“ (mimogrede nepravilen kvartsekst-akord v 6. taktu) in Vinka Kreka „Ljubezen in pomlad“. Naravnost narodne pesmi so postale drja. G. Ipavca „Savska“, „Oblaček“ in „Planinska roža“ (odprte oktave v zadnji pesmi od 19. do 20. takta med prvim tenorjem in prvim basom me motijo). Znana Fleišmanova

„Pod oknom“ ima tu že ime trozveze „Fleišman-Ipavec-Nolli“, vendar se povzdiguje v tej varijanti komaj čez prvotno Fleišmanovo skladbo. V učinkoviti Za jč e vi „Poputnici Nikole Jurišiča“, po kateri bodo naši pevovodje radi segali, se nahaja na strani 55. v 11. in 15., na strani 56. v 3. in 7. taktu slabo glaseče se pomikanje glasov (kvinte med prvim tenorjem in prvim basom, hkratu tudi med drugim tenorjem in drugim basom). Prav čeden in hvaležen zbor je Hudovernikova „Naša zvezda“. Neprijetni disonanci v 29. taktu (h, c, d) se bode lahko izogibati. (Bariton naj poje na pr. v harmoniji nahajajoči se *a* že na prvi četrtniki.) Kadenca bi bila pravilna, če bi pela prvi in drugi bas v 19. taktu na četrti osminki namesto *h*, oziroma *g* : *a*. (Trizvok druge stopnje po kvartsekt-akordu ni več na mestu.) Zbore štev. 30., 31. in 32. bi bilo po mojem mnenju kot produkte bolj ali manj plitvega diletantizma bolje izpustiti.

O drugih, tukaj ne omenjenih zborih nimam nič posebnega poročati. Oni se drže večinoma zlatega srednjega pota: takorekoč Šmarna gora, Sv. Katarina — par pobožnih stvaric je namreč tudi vmes — proti triglavski višini Lajovičeve umetnosti. S to sestavo programa bo vsem ustrezno: nedeljskim izletnikom en masse in turistom-strokovnjakom, ki zasledujejo samotne kozje poti in se solnčijo radi v ostrem, svežem zraku onih višin, ki so že bližje blaženim nebesom božje, svete umetnosti.

Precejšnje število tiskovnih pomot si bode lahko vsakdo sam popravil. Kot ne takoj očitno je vredno omeniti napako na strani 64., kjer mora v 66. taktu v sologlasu stati pač *cis* namesto *d*; na strani 61. pa morata v prvih treh sistemih biti predpisana dva križca.

S tem je recenzent dovršil svoje krvavo delo. Kritiki pa dostavlja: Za pikolovce in pedante ni ustvarjena naša svobodna umetnost. Ne dajte se motiti po izrečenih pripombah, katerih recenzent ni smel zamolčati! Uživajte to muziko v krepkih, polnih požirkih! Potem sploh ne boste čutili onih par trpkih kapljic, ki so na dnu tega lepega keliha, ki ga vam ponuja „Glasbena Matica“. Hvala Bogu, da tudi podpisance ni samo recenzent, temveč da zna tudi on uživati, ko položi pero na mizo in se usede k instrumentu.

Dr. Gojmir Krek.

Na zawsze! Drama v štirih dejanjih, spisal Lucyan Rydel. Dne 6. februarja se je igrala prvič v narodnem gledišču v Pragi z velikim uspehom drama mladega poljskega pisatelja Rydela „Za vedno!“ Dejanje ji je zajeto iz dobe po nesrečni poljski vstaji iz l. 1863., ko je moral marsikak Poljak plačati svojo ljubezen do domovine s prognanstvom v Sibirijo. Eno izmed neštevilnih pretresljivih tragedij, ki so se vršile po tej vstaji, nam slika Rydel v prekrasni drami. — Roman, ki se je tudi udeležil zadnje vstaje, je prognan v Sibirijo; doma ostavi stare roditelje in svojo nevesto Marijo, ki vidi v svojem ženinu junaka, ovenčanega s slavo. Kar pride iz Sibirijske vest, da je Roman padel pri nekem uporu. Oče njegov umrje žalosti, mati v stiski proda posestvo Zdislavu; le-ta zasnubi Marijo, ki se dolgo brani, a mu končno na silno prigovarjanje svoje matere poda roko v zakon, dasi ga ne ljubi, kar mu tudi odkrito pove. Zdislav živi z Marijo na nekdanjem posestvu